

EL SEMÀFOR – QUÈ EN PENSES?

BREU RESUM

Aquesta activitat pretén fer reflexionar sobre aquells comportaments i interaccions entre entrenadors/es i atletes que poden comportar connotacions sexuals no apropiades en el món de l'esport i que, per tant, no són acceptables.

A partir de 10 situacions que es poden donar en les relacions entre entrenadors/es i esportistes, s'introdueix un debat per reflexionar sobre l'acceptació o no d'alguns comportaments amb connotacions sexuals per part dels membres del cos tècnic de l'equip, club, entitat o federació esportiva.

L'objectiu és fomentar la reflexió sobre què fa que un comportament tingui o no connotacions sexuals, i si aquest és acceptable o no en aquest context determinat, determinant si l'entitat esportiva els hauria d'acceptar o no.

Cal tenir present que la intenció no és prohibir o criminalitzar totes les accions o comportaments sexualitzats que es donen dins d'un context esportiu. La sexualitat forma part dels éssers humans i té un protagonisme important especialment entre joves i adolescents.

Tot i que el problema de l'assetjament i l'abús sexual també passa entre iguals, en aquesta activitat no es treballarà.

OBJECTIUS

- Conèixer els conceptes d'assetjament, abús sexual i consentiment sexual.
- Conscienciar dels límits en les relacions entre esportistes i membres del cos tècnic a la població relacionada a l'àmbit esportiu.
- Visibilitzar la relació entre la manca de claredat en aquests límits i la possibilitat de produir-se casos d'assetjament, i fins i tot, d'abús sexual.
- Fomentar la identificació dels elements que determinen l'adequació i acceptació d'un comportament entre esportistes i membres del cos tècnic, i la concreció dels límits en aquestes relacions dins de les entitats esportives.
- Donar a conèixer els riscos de comportaments sexuals o amb connotacions sexuals no acceptats, al mateix temps que transmetre i respectar el valor positiu del desenvolupament de la sexualitat de les persones que practiquen esport.

IDEES CLAU

1. Hi ha límits infranquejables en les relacions entre entrenadors/es i esportistes en relació a comportaments i accions que poden ser subjecte de connotacions sexuals.
2. Els espais esportius han de posar les condicions per facilitar que l'esportista de senti lliure per posar límits i expressar quan un gest o un comportament del seu entrenador/a no li agrada.
3. És important definir específicament els comportaments acceptables i no acceptables en les relacions dins l'àmbit esportiu per tal de facilitar-ne la identificació per part de qui els rep o de qui els realitza, així com explicar clarament els elements que diferencien comportaments acceptables i inacceptables.
4. Elements a tenir en compte a l'hora de determinar l'acceptació o no d'un comportament o acció:
 1. Diferència d'edat entre la persona adulta i l'esportista.
 2. Edat de consentiment sexual.
 3. Desig i voluntat de l'esportista relacionat amb l'edat de consentiment.
 4. Ús de la posició d'autoritat i poder de la persona entrenadora.

DURADA

Entre 1'5 i 2 hores.

PÚBLIC DESTINATARI

S'aconsella desenvolupar aquesta activitat amb esportistes a partir de 15-16 anys i entrenadors/es joves d'entre 16-25 anys.

MATERIAL

- Fitxa amb les situacions a presentar.
- 3 cartolines: 1 Verda, 1 Groga, 1 Vermella.

PROCEDIMENT

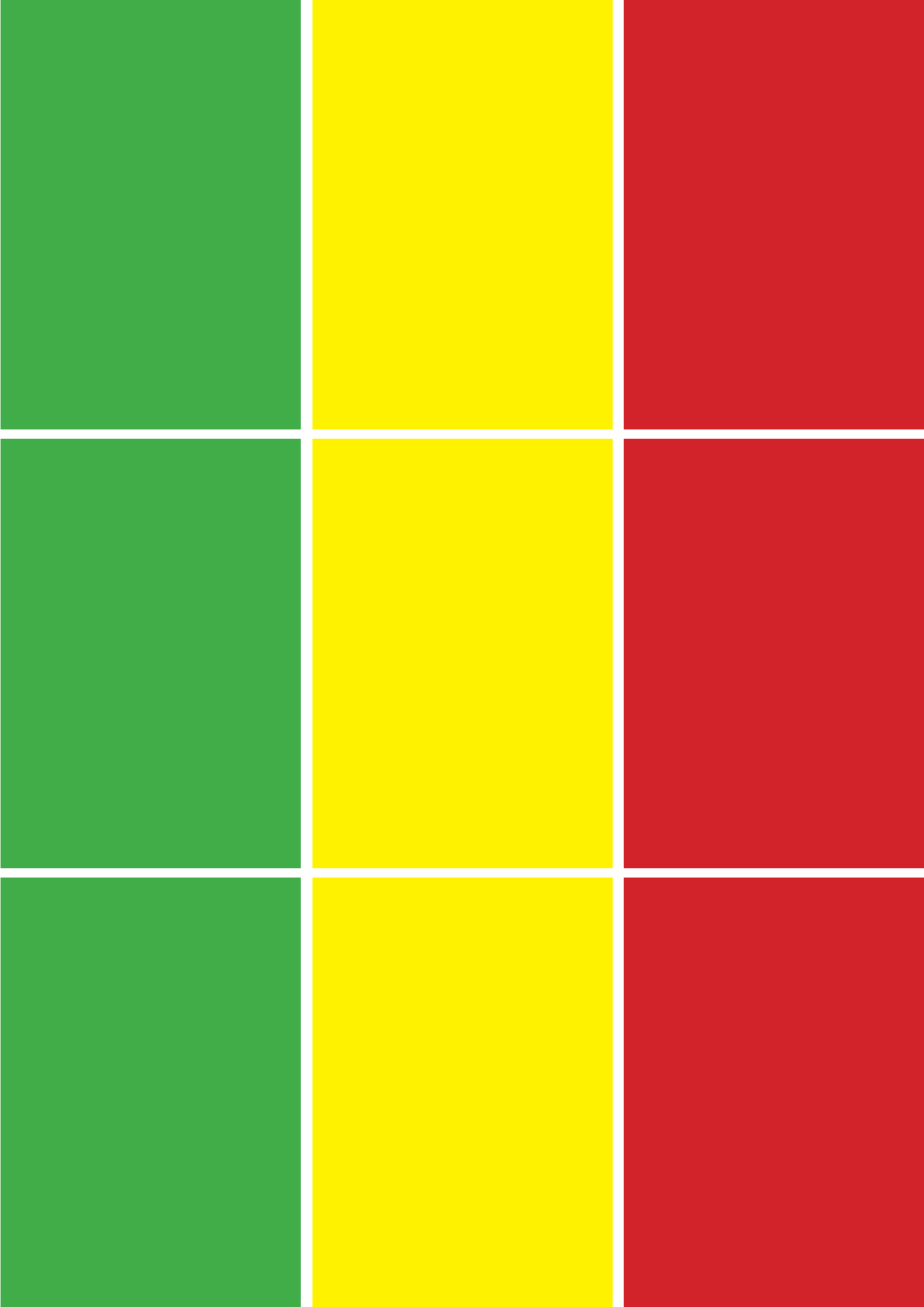
Pas 1:

Es reparteixen 3 cartolines de colors a cada participant:

- » Verda – Completament acceptable.
- » Groga – Acceptable en funció del context.
- » Vermella – No és acceptable.

Es pot imprimir i retallar la següent pàgina si no es disposa de cartolines

PROCEDIMENT (continuació)

Pas 2:

Es presenten les situacions següents i les persones participants aixequen la cartolina que creuen més adient i es debaten els elements que s'exposen per defensar cada posicionament:

- 1)** Una entrenadora entra sense trucar al vestidor d'un equip masculí.
- 2)** Un president d'un club esportiu abraça i fa petons a les noies d'un equip del club que han guanyat un premi.
- 3)** En una final d'una cursa de 100 metres un fotògraf fa un zoom per fotografiar els culs de les atletes.
- 4)** Un entrenador de natació que ensenya un grup de nens i nenes a nedar els agafa sovint de la cintura i els malucs.
- 5)** Un entrenador convida a nois del seu equip a mirar una pel·lícula a casa seva.
- 6)** Un entrenador professional té una relació sexual amb una atleta d'elit de 18 anys.
- 7)** Una jugadora de 15 anys s'enamora perdudament de l'entrenador jovenet de 21 anys, i aquest li respon amb atencions i abraçades.

Què passa si en comptes de 15 anys,

- i.** la jugadora té 13 anys.

Què passa si al club tothom sap que

- ii.** l'entrenador té xicoteta, i és una jugadora sènior del club.

- 8)** Un entrenador jove forma part del whatsapp de les seves jugadores de 14 anys. Ell és l'únic adult del grup de whatsapp.

Què passa si

- i.** els missatges de tant en tant tenen un caire sexual per part de les jugadores, i l'entrenador els ignora i no diu res.

Què passa si

- ii.** l'entrenador participa activament d'aquests missatges de caire sexual, comentant-los i enviant ell acudits sexuals a les seves jugadores.

Què passa si a més de tot l'anterior

- iii.** l'equip és masculí amb jugadors de 13-14 anys

PROCEDIMENT (continuació)

Pas 2 (continuació):

9) Un entrenador parla pel whatsapp amb una jugadora individualment per dir-li que bé que ho fa i com d'orgullós està del seu rendiment a la pista.

Què passa si

- i.** després d'unes setmanes el mateix entrenador de tant en tant fa afalacs de l'aparença física de la jugadora pel whatsapp.
- ii.** després d'unes setmanes més l'entrenador es molesta si la jugadora no li contesta els whatsapps.

10) Un entrenador es queda de forma habitual amb una mateixa jugadora a soles després de l'entrenament per millorar un aspecte tècnic.

Què passa si

- i.** aquesta acció crea gelosia en la resta de l'equip i comencen a aïllar a la jugadora "escollida".
- ii.** la jugadora ho vol aturar i no sap com
- iii.** si és un jugador en comptes d'una jugadora

Una vegada expressades vàries opinions, s'avaluen conjuntament les situacions en relació als 6 criteris per determinar si un comportament és adequat o acceptable.

Pas 3:

Es recullen les principals idees consensuades i també aquelles que han quedat en desacord. Per facilitar aquesta tasca es poden anar anotant a la pissarra les idees a mida que es van debatent.

Pas 4:

Es defineix el concepte d'assetjament sexual¹ i es presenta com un continuïum que pot derivar en abús sexual.

També es defineix l'edat de consentiment sexual². Es recorda que qualsevol comportament o acció amb connotació sexual amb un/a jove o criatura per sota d'aquesta edat té la consideració d'abús sexual segons el codi penal.

Pas 5:

En acabar l'activitat es fa una roda per recollir el feed-back sobre l'activitat.

RECOMANACIONS PER A LA DINAMITZACIÓ

CONCEPTES CLAU

- » Assetjament sexual
- » Abús sexual
- » Consentiment sexual
- » Figura d'autoritat - Poder de l'entrenador/a³.

CONCEPTES ADDICIONALS

Criteris per determinar si un comportament pot tenir connotacions sexuals i valorar si és o no apropiat i, per tant, acceptat:

- » Consentiment: els contactes físics i comportaments sexuals només són acceptables si són fruit d'un acord. Ha d'haver-hi consentiment conscient entre les parts implicades. El fet de no protestar o no resistir-se no equival a consentir, sovint implica por a no consentir.
- » Igualtat: els contactes físics i comportaments sexuals només són acceptables si hi ha igualtat de condicions entre les dues parts. No es consideren condicions d'igualtat les situacions de domini o de desequilibri en termes d'edat, intel·ligència, coneixement, maduresa, influència i, sobretot, poder. Quan una de les parts pot decidir sobre futures actuacions de l'altra, no hi ha igualtat.
- » Pròpia voluntat: els contactes físics i intercanvis sexuals no es poden produir si hi ha coerció o amenaça. És a dir, si s'obliga a realitzar-los contra la pròpia voluntat.
- » Edat apropiada: cal que es respectin i coneguin les etapes de desenvolupament de la sexualitat en les persones, per determinar si un comportament sexual es pot considerar apropiat a l'edat o no.
- » Context apropiat: el contacte físic i els comportaments sexualitzats han de ser sempre en un context apropiat.
- » Respecte a l'altre i a un/a mateix/a: un contacte físic o un comportament sexualitzat no ha de causar mai un mal físic, emocional o psicològic a l'altre. Mai pot degradar l'altra persona.

EINES DE SUPORT

1. Cal que l'ambient de la sessió sigui relaxat i de confiança, per tal de facilitar l'expressió de totes les opinions i creences personals. L'espai que ofereix aquesta sessió pretén facilitar l'expressió dels sentiments, pensaments, experiències... viscudes en l'àmbit de l'esport i que no se solen compartir.
2. El contacte físic és implícit a la pràctica esportiva; un cop d'ànim a l'espatlla, a la part baixa de l'esquena, una carícia al cap, un petó a la galta, una abraçada d'alegria, una correcció d'una posició concreta corporal d'un gest tècnic, d'un estirament, una ajuda corporal per no caure al terra... les situacions són gairebé infinites, i més en la nostra cultura Mediterrània-Llatina on tocar-se pot ser símbol d'abús de poder, d'agressió, de violència, però també d'ànim, d'estima, de cura i preocupació per l'altre/a.
3. Com a entrenador/a, és important adonar-se de la sensibilitat del grup en relació als nivells de tolerància i intimitat del contacte físic, sense donar per descomptat que un contacte físic s'ha d'acceptar perquè s'ha fet sempre en el món de l'esport. Els hàbits de contacte físic en l'esport poden ser variables, cal respectar les diferents percepcions subjectives en la vivència del contacte físic.
4. És important atendre als termes en què s'ha plantejat el debat sobre el contacte físic al llarg de la sessió, ja que la idea és fomentar la reflexió i el debat per tal que s'arribin a establir criteris consensuats sobre quines conductes són apropiades i acceptables, i quines no. I, al mateix temps, establir mecanismes per reduir i prevenir aquelles que no ho siguin.

REFERÈNCIES DE CONTEXT

- 1 Mòdul 1 del marc teòric
- 2 Mòdul 1 del marc teòric
- 3 Mòdul 2 del marc teòric. Les relacions de poder entre persones directives o cos tècnic i esportistes que poden propiciar l'AAS.

Per facilitar la implicació i participació en la dinàmica, es poden fer preguntes en relació a les pròpies experiències en el món de l'esport:

- » T'has sentit alguna vegada incòmode per la manera com algú t'ha tocat o mirat?
- » Què en penses de tocar el cul quan es produeixen canvis en els equips durant un partit?
- » Creus que pot haver-hi esportistes a qui els molesti? I si no s'atreveixen a dir-ho, què poden fer?
- » Alguns exemples que poden facilitar que aflorin records de situacions viscudes: "no m'agrada que em toquis la cuixa per ensenyar-me el gest tècnic", "no m'agrada que em toquis el cul quan em canvies durant el partit" o "no m'agrada que m'abracis quan guanyem..." o "no m'agrada que entris al vestidor sense avisar," o "no m'agrada que m'enviïs whatsapps individuals," "no m'agrada que em demanis quedar-me sola amb tu a treballar un gest tècnic després de l'entrenament," o "no m'agrada que em miris algunes parts del cos fixament, ni que m'afalaguis", "tot això m'incomoda, no em fa sentir bé ni amb mi, ni amb tu, ni amb l'equip".

Altres exemples de situacions que es poden tenir en compte per a dinamitzar el debat: quedar-se més temps a practicar, acceptar que l'entrenador/a entri al vestidor sense avisar, haver de contestar un whatsapp en relació a temes personals, tocar el cul o altres parts del cos intencionadament durant entrenaments i partits...

Finalment, cal tenir molt en compte l'edat de consentiment sexual per tal de prendre consciència de la gravetat dels actes que s'estan tenint en compte, per exemple: enviar un acudit sexual a un equip de nenes o nens de 12 anys és considerat abús sexual, mentre que enviar el mateix acudit a un equip junior és considerat assetjament sexual. El codi penal té respostes d'actuació diferents segons sigui abús o assetjament sexual.